

Kuka pelastaisi? Åke-lapsen ?

ETT TEATERÄVENTYR
TEATTERISEIKKAILU

OPETTAJAN OPAS

KUL
PÄ
SVENSKA

TIETOA NÄYTELMÄSTÄ

Kuka pelastaisi Åke-lapsen -teatteriseikkailu on interaktiivinen ja draamapedagoginen esitys. Se kertoo Åke-nimisestä ukosta, joka on kadottanut mielikuvituskykynsä ja on kaiken aikaa pahantuulinen, hapen ja ahdasmielinen. Juuri kun ahdasmielisyys, Ahdas, on saamassa Åkesta niin lujan otteen, ettei mikään näytä voivan häntä pelastaa, saapuu paikalle Mielikuvitusjuna. Juna kuljettaa Mielikuvitusagenttien eksperttiryhmää, joka nappaa mukaansa nukkuvan Åken. Mielikuvitusagentit auttavat Åkea löytämään sisäisen lapsensa ennen kuin Ahdas saa tämän otteeseensa. Junamatkan aikana he tapaavat monia mielikuvitushahmoja, kuten Kari Kärpäsän ja Rock'n Roll Rayn, ja Åken on opittava kohtaamaan tunteensa uudelleen.

Esityksellä on kaksi pääteemaa; ruotsin kieli ja mielikuvitus. Tämä materiaali on valmistettu, jotta oppilaat saisivat mahdollisimman paljon irti esityksestä ja sen teemoista. Oppilaat voivat valmistautua esitykseen tekemällä harjoituksia tästä vihosta. Vihkossa on myös harjoituksia, joita voidaan tehdä esityksen jälkeen. Samalla saadaan prosessoida koettua ja keskustella siitä. Näin voidaan syventää lasten teatterikokemusta ja sitä, miten he ovat teemat mieltäneet. Materiaali julkaistaan myös osoitteesta kul.fi, josta löytyy videoklippejä tehtäviä varten. Valitse ne tehtävät, jotka parhaiten sopivat sinulle ja oppilaillesi!

Lapset ovat esityksen aikana Mielikuvitusjunan matkustajia. Siksi on tärkeää, että teette ennakkotehtävän numero 1 ennen esitystä. Tehtävänä on askarrella oma junalippu Mielikuvitusjunaa varten.

MIKÄ ON 'TEATTERI OPETUKSESSA' ?

TIE (Theatre In Education) -Teatteri opetuksessa on osallistava draamapedagoginen teatterimuoto. TIE:ssa katsojia ei kutsuta yleisöksi, vaan osallistujiksi. Osallistujilla on usein yhteinen rooli esityksessä, minkä kautta he ovat osana tarinaa ja osallistuvat tarinan kulkuun. Jos näytelmän tapahtumapaikkana on esim. oikeussali, niin osallistujilla (=katsojilla) voi olla rooli vaikkapa tuomaristossa ja heidän tehtävänsä on selvittää jokin asia tai pohtia näytelmässä esitettäviä kysymyksiä. Tai kuten tässä tapauksessa: osallistujat ovat Mielikuvitusagentteja, joiden tavoitteena on auttaa Åkea löytämään mielikuvituskykynsä. TIE:ssa fiktiiviset näytelmäkohtaukset ja osallistavat draamaharjoitukset punoutuvat yhteen. Osallistujat (katsojat) saavat vaikkapa pohtia kysymyksiä tai ratkoa tehtäviä yhdessä roolihahmojen kanssa. Näyttelijät ja osallistujat ovat näin suorassa vuorovaikutuksessa toisiinsa.

TIE on vielä melko tuntematon teatterimuoto Suomessa, mutta Norjassa ja Iso-Britanniassa sitä käytetään paljon mm. opetuksessa. Menetelmä yhdistelee tunnetasolla oppimista sekä kyseenalaistavaa ajattelutapaa, minkä ansiosta TIE-esityksien avulla voidaan nostaa esiin vaikeitakin asioita. Osallistujat oppivat ymmärtämään ja kyseenalaistamaan näitä teemoja syvemmällä tasolla.

ENNAKKOTEHTÄVIÄ

Tehtävä 1: Askartele oma lippu Mielikuvitusjunaan

Junamatkalla tarvitaan aina lippu. Anna jokaisen oppilaan askarrella oma lippunsa Mielikuvitusjunan matkaa varten. Kannusta lapsia käyttämään luovuuttaan. Käyttäkää mielellään paljon värejä ja esim. kimalletta tms. Käykää läpi, miten lippu (biljett) sanotaan ruotsiksi.

— Lippu – Biljett

Jokainen lapsi saa ottaa junalippunsa mukaan esitykseen ja antaa sen konduktöörille junassa.

Tehtävä 2: Tutustumismatka kehonosiin - Rauhallinen harjoitus

Pyydä lapsia ottamaan mukava asento, joko istuen tai maaten. Pyydä heitä seuraavaksi sulkemaan silmänsä. Vie heidät sitten kuvitteelliselle junamatkalle tutustumaan kehon eri osiin. Tämä on samalla rentoutumisharjoitus. Taustalla voi mainiosti käyttää meditatiivista musiikkia.

Aloita harjoitus kuvailemalla lapsille, kuinka pieni juna lähtee puksuttamaan heidän varpaanpäistään kohti päätä. Yritä kertoa niin yksityiskohtaisesti kuin mahdollista, jotta lapset pystyvät elävästi kuvittelemaan/ kokemaan matkustavansa kehonosasta toiseen. Kuvitelkaa pienen junan kulku mielessänne.

- **Jalkaterät (fötterna)**
- **Jalat (benen)**
- **Lantio (höften)**
- **Maha ja mahalaukku (magen och magsäcken)**
- **Keuhkot (lungorna)**
- **Ruokatorvi (matstrupen)**
- **Käsivarret (armarna)**
- **Olkapäät (axlarna)**
- **Kaula/niska (halsen/nacken)**
- **Kasvot (ansiktet)**
- **Pää (huvudet)**

Voit itse päättää, millaiseksi suunnittelet junamatkan, millaisia kuvia maalaillet ja miten kauan haluat matkan kestävän. Jos haluatte keskittyä kehonosiin yksi kerrallaan, niin voitte tehdä mielikuvitusmatkoja vaikka kerran päivässä. Matkan voi tehdä esim. päivän alussa tai lopussa, jolloin lapsilla on mahdollisuus rauhoittua.

Huom! Lapset voivat jälkikäteen piirtää kuvan siitä, mitä kaikkea näkivät mielikuvitusmatkallaan.

Voitte myös käydä läpi kehonosien ruotsinkieliset nimet.

Tehtävä 3: Muistipeli ruotsin- ja suomenkielisillä sanoilla

Käykää läpi seuraavat sanat suomeksi ja ruotsiksi. Käytämme niitä näytelmässä.

- **Nenä – Näsa**
- **Suu – Mun**
- **Öra – Korva**
- **Smak – Maku**
- **Känsel – Tunto**

Tämän jälkeen kirjoita sanat kirkkaan värisille paperilapuille ja tee niistä muistipeli, jossa sanaparit (suomenkielinen sana ja ruotsinkielinen käännös) pyritään yhdistämään toisiinsa. Jos tehtävä on hankala toteuttaa pelkkien sanojen avulla, voidaan esim. sanan korva/öra viereen piirtää korvan kuva jne. Tehtävä voidaan toteuttaa pareittain, pienryhmissä tai isommissa ryhmissä, luokasta ja iästä riippuen.

Tehtävä 4: Kiertävä pantomiimi

Koko ryhmä seisoo piirissä. Opettaja aloittaa leikkimällä, että hänellä on jotain kädessään, vaikkapa hiusharja. Hänen pitää pantomiimin avulla saada muut arvaamaan mikä esine on kyseessä, esittämällä esim. miten esinettä käytetään (on harjaavinaan hiuksiaan). Kun arvaus osuu oikeaan, hän antaa "hiusharjan" eteenpäin viereiselle. Heti kun naapuri ottaa esineen vastaan, se muuttuu joksikin muuksi, vaikkapa painavaksi kiveksi. Tämä on hyvä ja erittäin hauska tapa harjoitella mielikuvituksen käyttöä.

Huom! Halutessa voidaan myös miettiä kuviteltujen esineiden nimiä ruotsiksi, esim. "hiusharja" on ruotsiksi "hårborste".

Tehtävä 5: Mitä tiedämme ruotsin kielestä?

Miettikää luokassa, mitä oppilaat tietävät ruotsin kielestä? Osaako joku jonkin sanan ruotsiksi? Onko joku tavannut ruotsia puhuvan henkilön? Missä päin Suomea puhutaan ruotsia?

Jos halutaan vilkkaampi keskustelu, niin harjoituksessa voidaan käyttää arviointiasteikkoa:

Vedä viiva huoneen läpi. Aseta toiseen päähän lappu, jossa lukee "Kyllä/Samaa mieltä" ja toiseen päähän lappu tekstillä "Ei/eri mieltä". Viiva toimii arviointiasteikkona, jolle lapset asettuvat sen mukaan mitä mieltä ovat. Jos seisoo keskellä viivaa, niin mielipide on neutraali. Harjoituksen idea on saada oppilaat pohdiskelemaan, ja valitsemaan paikkansa viivalla.

Tässä on muutama kysymys/väite, jotka voit esittää oppilaille ja joihin he sitten ottavat kantaa:

- **Olen tavannut jonkun, joka puhuu ruotsia. (Jatkokysymys: Missä? Milloin? Vastasitko ruotsiksi?)**
- **Osaan sanoa jotain ruotsiksi. (Jatkokysymys: Mitä?)**
- **On tärkeää opetella erilaisia kieliä. (Jatkokysymys: Onko teidän mielestänne tärkeää oppia myös ruotsia? Miksi?)**
- **Minulla on ennakkoluuloja suomenruotsalaisia kohtaan. (Jatkokysymys: Millaisia?)**

Voit vapaasti lisätä tai poistaa väitteitä, ottaen huomioon mikä luokillesi sopii parhaiten. Tärkeintä tässä harjoituksessa on, että se synnyttää keskustelua ja että oppilaat fyysisen ilmaisun kautta joutuvat ottamaan kantaa ja haastamaan mielipiteitään.

LISÄTEHTÄVIÄ - VOIDAAN TEHDÄ JOKO ENNEN ESITYSTÄ TAI SEN JÄLKEEN

Tehtävä: Åken arkirutiinit - Aina yhtä ja samaa

Menkää luokan kanssa sivuille kul.fi ja katsokaa videoklippin "Åken arkirutiinit - Aina yhtä ja samaa". Kun olette tutustuneet Åken rutiineihin, niin lapset saavat listata omat AAMU rutiininsa. Tehkää näin:

- **Jokainen listaa 5 asiaa, jotka tekee joka aamu ennen kouluun tuloa**
- **Selvittäkää, miten nämä 5 asiaa sanotaan ruotsiksi**
- **Keksikää liike jokaiselle sanalle**
- **Kootkaa kaikki liikkeet yhdeksi kokonaisuudeksi**

Esitelkää kokonaisuudet toisillenne. Keskustelkaa mielellään, miten sanat sanotaan ruotsiksi.

Tehtävä: Åken arvausleikki

a) Menkää kul.fi -sivuille ja katsokaa videoklippi "Åken arvausleikki". Siinä saatte nähdä osan niistä mielikuvitusahmoista, joita Åke kohtaa matkallaan. Kaikki nämä hahmot esittävät jotain ammattia. Jokaisen klipin jälkeen lapset saavat arvata, mistä ammatista on kyse. Kun oikea ammatti on arvattu, voitte yhdessä miettiä, miten ammatti sanotaan ruotsiksi. Käykää myös läpi, miten sana "ammatti" sanotaan ruotsiksi.

- **Ammatti - Yrke**
- **Konduktööri – Konduktör**
- **Lentäjä – Pilot**
- **Muusikko – Musiker**

b) Jotkut suomenkieliset ja ruotsinkieliset sanat muistuttavat toisiaan varsin paljon. Pohtikaa tätäkin lasten kanssa. Kysy lapsilta:

- **Miksi he haluavat isoina?**
- **Mitä heidän vanhempansa tekevät?**

c) Bonustehtävä! Kun olette käyneet ammattiryhmät läpi, niin lapset saavat valita yhden ammatin, jonka sitten piirtävät paperille ja jonka yläpuolelle kirjoittavat ammatin nimen ruotsiksi. Joku voi esim. Piirtää lentäjän ja kirjoittaa ruotsinkielisen sanan "Pilot" kuvan yläreunaan.

JÄLKIPUINTITEHTÄVIÄ

Tehtävä 1: Piirrä muistikuvasi esityksestä

Kaikki saavat piirtää kuvan siitä hetkestä tai tapahtumasta mikä jäi esityksestä parhaiten mieleen. Sen jälkeen jokainen saa kertoa, mitä on piirtänyt ja miksi juuri sen. Voitte laittaa kuvat esille luokkaan.

Tehtävä 2: Piirrä ja askartele Mielikuvitusjuna ja opi ruotsinkielisiä sanoja

a) Jokainen saa piirtää, leikata ja askarrella oman vaunun Mielikuvitusjunaan. Opettaja voi tehdä veturin. Kiinnittäkää lopuksi Mielikuvitusjuna luokan seinälle.

b) Lapset voivat piirtää itsensä Mielikuvitusagenteiksi, leikata kuvan irti, ja kiinnittää sen Mielikuvitusjunan vaunuun.

c) Käykää läpi, miten junaan liittyviä sanoja sanotaan ruotsiksi.

- **Juna - Tåg**
- **Veturi – Lok**
- **Junavaunu – Tågvagn**
- **Junarata - Tågspår**

Tehtävä 3: Näytelmän sanoja ruotsiksi, Muistipeli

a) Keskustelkaa luokassa, mitä ruotsinkielisiä sanoja lapset muistavat näytelmästä. Missä vaiheessa sana esiintyi? Kirjoittakaa ruotsinkieliset sanat ja niiden suomenkieliset käännökset kirkkaan värisille paperilapuille ja tehkää niistä muistipeli, jossa sanaparit pyritään yhdistämään toisiinsa. Jos tehtävä on hankala toteuttaa pelkkien sanojen avulla, voidaan apuna käyttää myös kuvia esim. sanan korva/öra viereen piirtää korvan kuva jne. Tehtävä voidaan toteuttaa pareittain, pienryhmissä tai isommissa ryhmissä, luokasta ja iästä riippuen.

Sanoja, joita esiintyy näytelmässä:

- **Mielikuvitus - Fantasi**
- **Mielikuvitusagentti - Fantasiagent**
- **Herää! - Vakna!**
- **Ett (1), två (2), tre (3)**
- **Minun nimeni on - Jag heter**
- **Seuraavaan vaunuun - Nästa vagn**
- **Hattara - Sockervadd**
- **Lahja - Present**
- **Onnea! - Grattis!**
- **Vettä - Vatten**
- **Hiekka - Sand**
- **Uida - Simma**

Tehtävä 4: Mielikuvitusjunan hahmot

Äke tapaa monia eri eläimiä ja olentoja seikkailullaan. Käykää läpi sanoja ruotsiksi.

- **Rock-n Roll Ray – Tonttu – Tomte**
- **Kari Kärpänen – Kärpänen – Flugä**
- **Kerttu Kekkerikeksijä – Professori – Professor**
- **Mustekala – Bläckfisk**

Voitte myös miettiä, millaisia hahmoja näytelmässä oli ja mitä ne siinä tekivät.

Tehtävä 5: Arviointiharjoitus

Vedä viiva huoneen läpi. Aseta viivan toiseen päähän lappu, jossa lukee "Kyllä/Samaa mieltä" ja toiseen päähän lappu tekstillä "Ei/Eri mieltä". Viiva toimii arviointiasteikkona, jolle lapset asettuvat sen mukaan mitä mieltä ovat. Jos seisoo keskellä viivaa, niin mielipide on neutraali. Harjoituksen idea on saada oppilaat pohdiskelemaan ja valitsemaan paikkansa viivalla. Tässä on muutama kysymys/väite, jotka voit esittää oppilaille ja joihin he sitten ottavat kantaa:

- **Oliko Ahdas pelottava?**
- **Oliko jännää olla Mielikuvitusagentti?**
- **Oliko jotain, mitä ette ymmärtäneet?**
- **Tunnetteko jonkun Äken kaltaisen henkilön, joka pitäisi hakea Mielikuvitusjunan kyytiin?**
- **Mikä oli hausointa?**
- **Olen oppinut monta uutta sanaa ruotsiksi. Mitkä?**
- **On tosi kivaa olla kaksikielinen.**

Voit vapaasti lisätä tai poistaa väitteitä, ottaen huomioon mikä luokillesi sopii parhaiten. Tärkeintä tässä harjoituksessa on, että se synnyttää keskustelua ja että oppilaat fyysisen ilmaisun kautta joutuvat ottamaan kantaa ja haastamaan mielipiteitään.

KUL PA SVENSKA

www.kul.fi

SVENSKA KULTUR
FONDEN